

Nye regler for internet-kriminalitet

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Vi lever i en stadigt mere globaliseret tid. Vi rejser verden rundt som turister, vi opretter filialer eller datterselskaber i eksotiske hjørner af det, der for kun få år siden var lukkede lande, og frem for alt bruger vi alle Internettet – til fornøjelse, til adspredelse, til indkøb og til forretninger i det hele taget.

Dette er for alle en ubetinget fordel. Desværre følger der også enkelte dårligdomme med. Danskere begår kriminalitet i udlandet, udlændinge begår kriminalitet mod danskere, Internettet bliver brugt til kriminalitet og overalt hvor der er legal aktivitet i stor stil – er der også illegal udnyttelse af de selv samme muligheder.

Det i den sammenhæng glædeligt, at justitsministeren netop er barslet med et nyt lovforslag om et normalt temmelig upåagtet, men bestemt ikke uvæsentligt hjørne af strafferetten: reglerne om, hvilke straffesager, der kan behandles af danske domstole.

På baggrund af en betænkning fra Justitsministeriets jurisdiktionsudvalg om dansk straffemyndighed foreslår justitsministeren en udvidelse af danske domstoles kompetence. Af særlig interesse for erhvervslivet er især to elementer.

Det ene element vedrører selskabsansvaret. Det er det ansvar, der kan pålægges selskabet som sådant, hvis der begås en lovovertrædelse i forbindelse med driften af den virksomhed, selskabet bedriver. Da vi normalt kun straffer fysiske personer, kræver det særlig lovhjemmel at straffe selskaber. Sådant lovhjemmel har vi herhjemme, men det er langt fra i alle lande og alle retssystemer, man har en sådan mulighed.

Efter såvel den gældende lovgivning som den nu foreslåede, er danske domstole kompetente til at påkende strafbare forhold, der begås her i landet. Dette gælder uanset hvem, der begår dem. Derudover er danske domstole imidlertid også kompetente til at behandle sager, hvor det strafbare forhold er begået i udlandet af en dansk statsborger, en person, der er bosat i den danske stat eller har et lignende fast ophold her i landet. Dette forudsætter dog at gerningen – selvom den begås i udlandet – er strafbar efter såvel dansk lovgivning som efter lovgivningen i det land, hvor forbrydelsen fandt sted (det, man normalt kalder kravet om »dobbelt strafbarhed«).

Forestiller man sig en ansat i et dansk selskab, der i et land i f.eks. mellemøsten bestikker en offentligt ansat, foreligger der en overtrædelse af straffelovens § 122. Denne bestemmelse gør det strafbart at bestikke såvel danske som udenlandske embedsmænd. Var bestikkelsen foregået fra Danmark, ville der straffelovens § 306 være hjemmel til ikke blot at straffe den ansatte selv, men også at pålægge det selskab, hvor den ansatte arbejder, et strafansvar. Foretages bestikkelsen imidlertid i udlandet, er det en forudsætning for straf, at det også i det pågældende land er strafbart at bestikke offentligt ansatte (kravet om dobbelt strafbarhed). Det er herudover antaget, at man – for at kunne straffe det i Danmark hjemmehørende

selskab – også i det land, hvor bestikkelsen fandt sted, skal have hjemmel til at straffe selskaber.

Dette krav foreslås nu fornuftigvis afskaffet, således at det ikke længere skal være et krav, at der også i det land, hvor den kriminelle handling finder sted, skal være hjemmel til selskabsansvar. Det afgørende vil således være, om der er tale om et i Danmark hjemmehørende selskab. Ifølge herskende dansk selskabsretlig teori er et selskab hjemmehørende i Danmark når det er registreret i Danmark.

Det andet element knytter sig til forbrydelser begået via Internettet. Det sædvanlige udgangspunkt for om et forhold kan straffes i Danmark, er, som nævnt, at forbrydelsen skal være begået på dansk territorium. Sidestillet med at selve den forbryderiske handling er begået i Danmark er det, såfremt følgen eller virkningen af handlingen indtræder i Danmark. Et klassisk eksempel er en person, der står i Tyskland lige syd for den danske grænse. Denne person affyrer et skud og dræber en anden, der befinder sig på den danske side af grænsen. I sådan et tilfælde vil der (også) være dansk strafmyndighed over den person, der affyrer skuddet, selvom han eller hun fysisk befandt sig i Tyskland og foretog den dræbende handling (affyringen af skuddet) i Tyskland. Hvor den slags problemer tidligere (som regel) var knyttet til aktivitet tæt ved grænserne, gør Internettet det muligt at sidde i Kina og via servere i Colombia og Norge at sende materiale eller programmer til Danmark. I det omfang afsenderen f.eks. sender vira af sted, der rammer også danskere computere, vil man fortsat anvende den »gamle« regel, og fastslå at der er dansk strafmyndighed, idet følgen indtræder i Danmark. Tilsvarende med hacker-angreb rettet mod danske computere.

Mere problemfyldt er situationer, hvor Internettet anvendes til at lægge materiale ud på »gerningsmandens« egen hjemmeside. Her vil materialet kunne ses eller læses af Internetbrugere over alt i verden, og selvom en dansk Internetbruger således også vil kunne sidde i sit danske hjem og læse den pågældende hjemmeside, er det vanskeligt at sidestille det med, at afsenderen af materialet har rettet dette til (også) danske modtagere. Problemstillingen understreges af, at hvor det vel i de fleste i lande i verden er strafbart at sende virus til andres computere, gælder der højst forskellige regler i de enkelte lande om lovligheden af billedmateriale og – ikke mindst – af hvilke ytringer, der er lovlige. Dette gælder ikke blot muligt racistiske eller andre udtalelser, men også f.eks. hvilke udsagn og billeder, det er tilladt at anvende i forbindelse med markedsføring af produkter.

Her har ministeren valgt at præcisere bestemmelsen om følger og virkninger i Danmark med følgende bestemmelse: »En lovovertrædelse, der vedrører tekst-, lyd- eller billedmateriale m.v. som ved handlinger i udlandet er gjort alment tilgængeligt her i landet gennem Internettet eller et lignende system til spredning af information, anses for begået i den danske stat, hvis materialet har særlig relation her til landet.«. En sådan særlig relation foreligger ifølge bemærkningerne til lovforslaget, f.eks. hvis den, der har lagt f.eks. børnepornografisk materiale ud på nettet, har en følgetekst eller download-instruktioner på dansk.

Lovforslaget forekommer – også i øvrigt – meget fornuftigt og velgennemtænkt, om end der på et enkelt område er tale om en unødigt hævde af dansk strafmyndighed. Forsøgs- og medvirkenshandlinger foreslås således generelt udløsende for dansk strafmyndighed, også selvom der er tale om f.eks. forsøgshandlinger, hvor den realiserede forbrydelse skal finde sted i udlandet og hvor der ikke findes tilsvarende regler om forsøg og medvirken i det land, hvor handlingen skal finde sted.

Her deler det udvalg, der afgav betænkningen, sig i et flertal og et mindretal, hvor mindretallet med rette påpeger, at det ikke kan være meningen, at gøre det strafbart for to svenskere, der på et hotelværelse i København aftaler at begå et indbrud, når de kommer hjem til Uppsala. Udover at man kan diskutere om det overhovedet er noget, der bør vedkomme danske domstole, er eksemplet særligt grelt, fordi det at aftale at begå en sådan forbrydelse ikke er

strafbart som forsøg ifølge svensk ret. Havde de to svenskere således indgået nøjagtigt samme aftale på et hotelværelse i Lund, ville det slet ikke være have været strafbart. Denne åbenbart stødende konsekvens af de foreslåede regler har justitsministeren dog desværre ikke lyttet til.

Alt i alt er der dog tale om et fornuftigt og velgennemarbejdet forslag til en samlet modernisering af reglerne om dansk straffemyndighed.